

ועתה נבוא לבאר מאמר בעל הגדה אשר כל
איש ישראל אומרים אותו בוודאי ברוח
הקודש נאמרה מה שאלת החכם ומהו תשובתו
ומהו החילוק בין דברי החכם לדברי הרשע כי
החכם אומר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר
צוה ה' אתכם ותשובתו כהלכות הפסח וכו' והרשע
אומר מה העבודה הזאת לכם ותשובתו להקהות
את שיגיו ויש בזה דברים עמוקים ונבאר בתבלית
הקיצור והחכם יבין גם יבוא בביאור ארבעה
בגים דברה תורה כי כבר בארנו לעיל כי לחכמים
די באזהרה אחת ובדיבור אחד אנכי ואברהם
אבינו ע"ה השיג כל התורה בעצמו מחמת כי
מאס ושיבר כח אלהים אחרים מעצמו ולפי
בחינת הסרת אלהים אחרים כך זכה לבחינת אנכי
והבין והשיג בחינת בריאת האדם ברמיח מצות
עשה ושס"ה מצות ל"ת והאיך הם מאירים באדם
ומחיים אותו כמבואר בס"י וכשבא אאע"ה הבין
והביט וכו' וראה ועלתה בידו הבריאה שנאמר
[בראשית יב, ה] ואת הנפש אשר עשו בחרן וכו'
וקשר עשרים ושתים אותיות בלשוננו וכו' ע"כ
כי איתא בש"ס מצות בטילות לעתיד לבוא
הוא תמהה הא התורה הוא נצחיות וכל מצוה
ומצוה הוא חיות העולמות כמבואר בכ"מ ואיך
שייך ביטול בהם אך להבין זה הואיל ועסוקים
אנו באותו ענין ובאותו הלכה הלכות תג בחגו
ונבאר כי איתא בר"מ כי מצה הוא לשון קטטה

לו כי עדין ל"ה תורה רק שהשיג מצד השכל שורש חיות של כל מצוה ומצוה איך שהוא חיות נפשו וצריך לעשותה לחיות נפשו כדי לדבק לחי החיים ואז לעתיד לבוא [ישעיה יא] ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים וזהו והיו עיניך רואות את מוריד כי אותיות רבי הם בחינת חו"ב עם הנביעו כמבואר לעיל בשם אא"ן זללה"ה וזהו ולא יכנף עוד מוריד פירוש שלא יהיה מכוסה הבחינת רבי שהוא חו"ב באותיות מ"צ שהוא הסתרה רק יהיה הכל באתגליא וישיגו הכל אורחות חיים כמו אברהם אבינו ע"ה שורש של כל המצוה וסודותיה האריך הם מאירים באדם ובכל העולמות ומחיה אותם וא"א להיות כלל שלימות האדם כ"א ע"י ושני הפירושים עולים בקנה אחד לפי המבין וזהו פי' מצות שם מצות שהוא לשון ציווי זה יהיה בטל לעתיד לבוא כי לא יעשו המצות מחמת שהוא מצווה מאת השם ב"ה ואם לא היה מצווה לא היה עושה רק ממילא יהיו רודפים לקיים המצות כדי להחיות נפשם כמו שרודפים אחר הדבר המחיה בגשמיות בלי שום מצוה ולכן יהיה בטל שם של מצוה שלא יכונה כלל בלשון ציווי רק מצד השכל והשגת עצמם יעשו אותם כנ"ל ודי בהערה זו למשכיל להבין שורש הדברים והאיך שני הפירושים עולות בקנה אחד. וזה שאמר בעל ההגדה ברוך המקום וכו' כנגד ארבעה בנים דברה תורה אחד חכם וחכם מה הוא אומר מה העדות החזקים והמשפטים אשר צוה ה' אתכם והיינו כי החכם עיניו בראשו שיש לו בחינת חכמה שהוא בחינת בראשית שהוא מאמר ראשון בחינת אנכי כנ"ל. ומכאן זה החכם משיג מאליו כל התורה כולה שהם תרי"א עיטין לבחינת אנכי כנ"ל והבן. ולכך לחכם לא יקרא בשם חוק ולא בשם מצוה אלא או כפירוש הא' שיקרא אצלו בשם הוי"ה ב"ה או כפירוש השני שלא יהיה דרך ציווי רק ממש יהיו רודפים אחר זה אחר

ומריבה היינו שעושה מריבה ודוחה הקליפה גם מצוה היא י"ה מכוסה בא"ת ב"ש בבחינת מ"צ וכשהקב"ה שם אוי נקרא מצוה ע"ש ולבאר זה כי ידוע אותיות מצוה הוא שם הוי"ה ב"ה רק אותיות י"ה הם בהעלם באותיות מ"צ והם בחינת המוחין אשר לעת עתה הם מכוסים ולעתיד לבוא כשיתגלה המוחין ובחינת הדעת יהיה מצוה בבחינת מצוה כי יהיה שם הקב"ה ויהיה חיבור וזיווג ומצוה יהיה בבחינת הוי"ה ב"ה שיתגלה תחלת מוחין וזהו והם שמים שהן ארבע ויהיה ג' בחינת הוי"ה שורש חב"ד ולענ"ד הוא מרומז בזה"ק ובר"מ כמה פעמים כי בתחלה עלו ישראל לבחינת מצוה ואח"כ לבחינת לחם הנני ממטיר לכם לחם מן השמים והשמים הוא בחינת ו' ולחם הם בחינת שלשה הוויות והבן שהם תלת מוחין וזהו שאיתא בש"ס [שבת ל:] לעתיד לבוא תוציא א"י גלוסקאות פי' לעתיד לבוא יסיר המכסה מן המוחין ויהיה הכל הוי"ה ב"ה ותוציא א"י לחם בלי מוץ ותבן כמו הארץ מה שזורעים בה היא מוציאה אם חיטים יפים יהיה מוצא חיטים יפין וכן להיפוך ח"ו וכן הוא בכל הדברים שבעולם וזיווג איש ואשה יוציא הנשמות כפי הזיווג בלי מוץ ותבן לכן יהיה ביטול היציה"ר וביטול המות כמ"ש ובלע המות לנצח וכו' כי יהיה הכל בהתגלות מוחין עילאין אשר הם חיים והמשי"י. וזהו רמו בש"ס [נדה סא:] מצות בטילות לעתיד לבוא היינו תיבת מצוה יהיה בטל רקן יקרא שם הוי"ה ב"ה כי יתגלה אור המוחין המכוסה במצה דמצוה ומאא"ן זללה"ה שמעתי או בשמו או בשם הרמב"ן ז"ל כי ישיגו העולם בחינת המצוה ושורש חיות המצוה האריך שהוא ממש חיות נפשו וחיות כל העולמות כמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי ובריתי היינו התורה וכמו שהשיג אברהם אבינו ע"ה מצד עצמו כל התורה כנ"ל ולא ששמר התורה בציווי הקב"ה מחמת שהיה מצוה

אשר יתגלה אור החכמה שורש החיות של כל העולמות והו' תמיהת החכם מה החוקים וכו' אשר צוה ה' אתכם ואם לא הייתם מצווים לא הייתם עושים הלא מי שיש לו מוח בקדקדו יבין שזהו ממש החיות של הכלל והפרט ותשובתו הוא כהלכות הפסח היינו שיש מוחין דגדלות ומוחין דקטנות כן ג"כ יש בני אדם כמותם וצריך לצרפם שניהם יחד ולהמתיקן כנ"ל בדרוש הארוך וזה יהיה עד ביאת משיח צדקנו בב"א. וזהו שמרומזו אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן ס"ת חרן שהם בחינת ג' אלקים שהוא מוחין דקטנות כידוע ולכן היו צריכים עשרה דברות ועשרה מאמרות והו' אין מפטירין אחר הפסח וכו' פי' שאין עתה גאולה שלימה בבחינת התגלות המוחין כי יש עוד אחר הפסח זמן הספירה כידוע מה שכתוב בכתבים והבן. ושאלת הרשע הוא ממש להיפוך כי הרשע שאין משיג כלום נועם מתיקות התורה והמצוה והיא כעבודה קשה לכל העושים בה וכמשא כבד יכבדו ממנו איזה מצוה אשר הוא עושה בע"כ והוא ששאל לעבדי המלך מהו זה עבודה אשר יצוה לעבדיו לעשות כה או שזהו אין מצות המלך כלל וזהו לכם כמאמר הנחש הנ"ל וזהו לפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר והבן ואף אתה הקהה את שיניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי ולא לו אילו היה שם לא היה נגאל, כי הגאולה היא רק למאמינים בו יתברך כמ"ש באוה"ח ועברתי בארץ מצרים כמלך העובר ממקום למקום, והוא ד"מ לבני המלך הנתונים בשביה קשה ומצפים בכל יום לצאת לאביהם ולמלכם ופעם א' עבר המלך דרך אותו המקום שבניו שמה ובעבור המלך והכירו בניו את אביהם ומלכם ותפסו עצמם בו ובבגדו ומי הוא אשר יושיט ידו שמה להעבירם מאביהם חדא דיתחייב בנפשו ועוד מחמת אימת המלך ירא ליגע אצלו כלל, וזהו כמלך העובר ממקום למקום והבן, אבל

לרשע שאינו מאמין בזה כדאי' בספרים הקדושים של הגאון מפולנאה בשם הרב המגיד מבאר ז"ל והמבוזה ת"ח אין רפואה למכתו [שבת קלט] כיון שאינו מאמין בו ואינו נחתן לב בעבור הצדיק דרך גיהנם לדבק בו בשביל שלא היה מאמין בו בחייו לכן אינו עולה עמו וזהו ממש הענין ברשע זה השואל על ה' ועל עבדיו וכפר בעיקר ואינו מאמין בו לכן אילו היה שם לא היה נגאל כי כל ניצוצי השכינה עלו וכל הקליפות תפול עליהם אימתה ופחד וידמו כאבן ושאלת התם שלא השיג בחינת אמת התורה רק בתמימות הולך ומאמין בה' ובעבדיו הוא שואל התם מה זאת, ושאינו יודע לשאול צריך להגיד לו ולפתח לו פתחים באמונת התורה והמצוה ולא רבעה בנים יחשב אף שאחד רשע כמו ארבע מדות בנותן צדקה [אבות פ"ה] אף שאחד מהם הוא לא יתן ולא יתנו אחרים כמבואר בשם אא"ל וללה"ה וזהו כנגד ארבעה בנים דברה תורה היינו הרבה התורה בדיבורים כנגד החכם תופס התורה כולה בחכמה כנ"ל, ושאלתו הוא להחזיר את העולם למוטב ולהבינם שורש הדעת והחכמה וצווק בקול רם עורו ישינם מתרדמתכם כי התורה והמצוה אין זה כי אם ה' אלקים חיים ואין זה בחינת מצוה רק הוי"ה ב"ה וב"ש כנ"ל ומשבר שיני רשעים פי' ברוב חכמתו משבר חכמת הכוזבים והאפיקורסים וזהו שיני רשעים שברת לה' הישועה על עמך ברכתך סלה, וזהו כדי ליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שגברא ב' מאמרות וזהו כנגד ארבעה בנים דברה תורה היינו דברי תורה כלשון בני אדם להבינם כנ"ל והבן.

דרוש זה דרשתי בשבת הגדול בק"ק סדילקאב

תקמ"ב לפ"ק

כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובה, י"ל בזה ע"ד רמז כי ידוע יציאת מצרים

היינו בשני פעמים שזו ממדריגתו בתחלה עייל
ולבסוף עייל המשׁי.

הוא בחינת קול ודיבור ואיתא בזה״ק לית לך
קלא דלא סלקא לעילא ואמר א״א״ן זללה״ה
אימתי אפילו קלא דמקלה ואין אומר ואין דברים
אימתי בלי נשמע קולם פי' כשלא נשמע קולם
או אין אומר אבל קלא בודאי סלקא עם הדיבור
אך לאו כל אדם זוכה להוציא מפיו קול ודיבור
של אמת והוא שאמר כל המרבה לספר לשון
ספיר היינו שמרבה זכות ובהירות ביציאת מצרים
היינו בקול ודיבור או הרי זה משובח והבן.
(ליקוטים)

חכם מה הוא אומר מה העדות והחוקים
המשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם.
והקושיא ידוע דלכאורה גם בשאלת חכם נראה
שהוציא א״ע מן הכלל כמו אצל רשע וי״ל עפ״י
שאמרתי כבר על אור זרוע לצדיק היינו שהקב״ה
לקח אור מתוה״ק וזרוע אותו וממנו נולד הצדיק
וכל צדיק לפי בחינתו יש צדיק ששורשו ממצוה
זו ויש צדיק ששורשו ממצוה אחרת ומשה רבינו
ע״ה שהיה כללות ישראל היה שורשו מכללות
התורה והיה הוא עצמו התורה כמ״ש [שמות ב']
וחרא אותו כי טוב הוא ואין טוב אלא תורה
היינו שראתה כי הוא עצמו התורה והוא ג״כ
שרימו החכם העדות והחוקים והמשפטים אשר
צוה ה' אלקינו אתכם דייקא היינו אתם עצמכם
הן המשפטים ודרך ענוה אמר כן שלא כלל
עצמו בזה המדריגה אבל הרשע אמר מה העבודה
הזאת לכם היינו עבודה גי' הטבע ע״ה והוא ששוא'
מה העבודה היא זה לכם היינו הטבע שאתם
מתנהגים בו בכסף וזהב ועשירות ואף אתה
אמור לו בעבור זה עשה ה' לי והבן.
(ליקוטים)

ז"ל גדיא דובין אבא בתרי זחי. י״ל ברמו
ע״ד דאיתא בזה״ק זכאה הוא מאן דעייל
ונפיק ועייל זה י״ל שרימו דובין שקונה. אבא
הוא חכמה כידוע, בתרי זחי כמו לא זה ידה וכו'